

F O R M E N

F A R V E N

F L A D E N

ARTiFAKTi

Inspirationsmateriale til brug i undervisning

! Særudstillingen *FORMEN FARVEN FLADEN* kan opleves på ARoS i perioden 27. marts - 30. august.

Ib Geertsen: *Komposition, orange*: (1956)

Skal kunst nødvendigvis forestille noget konkret fra den virkelige verden, for at have en effekt på sin beskuer? Og kan kunst måske ikke godt have effektfulde referencer til virkeligheden, selvom det ikke nødvendigvis er bygget op om genkendelige motiver fra vores omgivelser?

I særudstillingen *FORMEN, FARVEN, FLADEN* vil du møde over 60 forskellige eksempler på maleri, skulptur, installation og offentlige udsmykninger, som netop har løsrevet sig fra konkrete figurgengivelser og i stedet undersøger virkningen af former, farver og flader - det man kalder non-figurative udtryk.

Malene Landgreen: *Red Blue Motion Totem* (2010)

! Værkerne på udstillingen tager dig med på en rejse ind i brugen af former, farver og flader gennem 85 år. Værkudvalget spænder således fra 1930'ernes danske avantgardekunstnere til nutidens installationskunstnere.

Figurativt fravær og tematisk nærvær

Når vi iagttager et figurativt maleri f.eks. fra den danske guldalder, er det som at stå foran et vindue åbent til datidens Danmark. Vi kan genkende landskabet samt stemningen, og gennem kunstnerens detaljerige gengivelse af sin omverden inviteres vi øjeblikkeligt ind i fortolkningen af det valgte motiv.

?

I hvilke sammenhænge fra din hverdag er du bevidst om at farver har en indflydelse på dig?

I hvilke konkrete sammenhænge bruger du selv farver?

Joe Tilson: 3-D Geometri (1965)

!

Flere steder i udstillingen er væggene beklædt med fototapeter. Disse er eksempler på en række udsmykningsopgaver, hvor de pågældende kunstnere har valgt at lade former, farver og flader spille sammen med rum.

I udstillingens indgangsrum er en gengivelse af Paul Gadegaards (1920-1996) udsmykning af skjortefabrikken Angli (det nuværende TEKO) i Herning.

Peter Bonnén: Sommerfugl (1967)

Væsentligt anderledes forholder det sig imidlertid med den non-figurative kunst, som ofte har ofte ry af at være svær tilgængelig, fordi den "jo ikke forestiller noget". Men hvordan kan det være, at vi tilsyneladende har nemmere ved at forstå det vi kan genkende? For til trods for at den non-figurative kunst ofte opleves som udtryk, der er lukket om sig selv, så var udgangspunktet for de kunstnere, der i sin tid gik forrest i denne udvikling netop et dybtfølt tro på, brugen af rene former, farver og flader måtte kunne ændre verden.

De rædsler, som 1. og 2. Verdenskrig havde ført med sig, skubbede nemlig kunsten i en stærk ideologisk retning og skabte et stigende håb om at man gennem et nyt og mere enkelt billedsprog baseret på form, farve og flade i kunsten kunne lægge fortiden bag sig og begynde på en frisk med at konstruere et nyt og bedre samfund. Fakta er derfor også, at de geometriske konstruktioner, de rene flader og de klare farver netop havde en stærk forbindelse til den omkringliggende verden. I udstillingen *FORMEN, FARVEN, FLADEN* er det derfor

Emil Gregersen: Relief (1962)

vores ønske at understrege, hvordan mennesket nok er figurativt fraværende i disse værker men altså samtidig i høj grad nærværende.

Undervejs i udstillingen har vi forsøgt at trække tråde fra disse udtryk til en række design- og brugsgenstande og derved give dig indblik i, hvordan non-figurativ kunst til stadighed påvirker vores måde at indrette os på.

”

Paul Gadegaard beskriver selv sin vægudsmykning på Angli-fabrikken på følgende måde: "Jeg skal lave Danmarks største socialrealistiske maleri" og "det skulle være som moderne jazz-musik, musik for øjnene".

”

Vi vil gerne udfordre vores vante følelser og syn på det genkendelige. Det gør vi gennem en form for seriøs leg med værker fra museets samling", fortæller museets direktør Erlend Høyersten.

!

Den multifarvede gulvmosaik i udstillingens indledende rum er skabt af den danske kunstner Erik A. Frandsen i forbindelse med hans solo-udstilling på museet i 2008.

Alberto Magnelli: *Konversation nr.3*

! Inspirationen til *Peinture Murale* havde Clausen bl.a. hentet i den konstruktivisme, der fandt form i russiske kunstnerkredse i begyndelsen af 1900-tallet.

! Udsagnet "Less is more" er blevet en form for slogan for kunstnere, der ønsker at skabe udtryk, som fremstår helt enkelt og rent i sin form: det man også kalder minimalistisk.

? "Less is more" tanken ses praktiseret både indenfor kunst, design og arkitektur. Se dig fx omkring i museets arkitektur og indretning. Hvor og hvordan er den moderne arkitektur reduceret i sine former, farver og flader? Find eksempler på nettet som viser stilistiske kontraster.

Bauhaus

Udstillingens ældste værk *Peinture Murale* (1930) er malet af den danske kunstner Franciska Clausen (1899-1986). *Peinture Murale* er et tydeligt eksempel på udtryk, der konsekvent har fjernet sig fra det figurative og i stedet rettede fokus mod farvernes samspil og formernes stramhed.

Franciska Clausen: *Peinture Murale* (1930)

Franciska Clausen havde sans for tidens kunststrømninger og aktivt søgte hun inspiration og dygtiggørelse hos aktuelle kunstnerkolleger og på verdens kunstneriske kraftcentre.

En af tidens mest betydningsfulde kraftcentre var f.eks. den tyske Bauhaus-skole. Skolen åbnede i 1919 og var her særdeles nyskabende i sin måde at tænke grafisk design, brugsgenstande, tekstiler og arkitektur sammen i en helhed.

Samtidig revolutionerede Bauhaus samfundets syn på disse produkter ved at fokusere mere på det funktionelle og simple end på det udsmykkede og kunstneriske - en tilgang som viste sig at få omfattende betydning for udformning af kunst, arkitektur og design fra mellemkrigstiden og helt frem til i dag.

Find eksempler fra udstillingen, hvor former, farver eller flader er anvendt til at skabe hhv. stabilitet og balance eller dynamik og bevægelse.

Placer dig foran et værk i udstillingen. Skriv alt, hvad du tænker, når du står foran værket. Det er vigtigt, at du holder skrivningen i gang ved simpelthen at skrive det ned, der falder dig ind. Du har 5-10 minutter til opgaven

Bauhaus-skolen blev grundlagt af arkitekten Walter Gropius i Weimar 1919. Den flyttedes til Dessau 1925 og endelig til Berlin i 1932, før den lukkedes af nazisterne i 1933.

Hos Bauhaus var filosofien, at alle produkter, industrielle så vel som håndlavede, kunne være kunst i sig selv.

Er det en tanke, du oplever, der skinner igennem i dag - og i så fald på hvilke måder og på hvilke områder?

Richard Mortensen: *Maleri* (1939)

Peter Louis-Jensen: *Tre elementer* (1967-68)

Niels Guttormsen: *Stokkene* (1967)

Hvilken sammenhæng mellem flader og farver oplever du i Hornungs billede?

Er der en logik i billedets opbygning, eller er flader og farver blot placeret rent tilfældigt i forhold til hinanden?

Komplementærfarver, er de farver, der ligger overfor hinanden i farvecirklen - og som derved giver hinanden størst muligt kontrast og størst muligt liv.

Find eksempler i udstillingen og undersøg hvad brugen af kontrastfarver gør ved vores samlede oplevelse af motiver?

Gå sammen to og to og opstil argumenter for to forskellige måder at tænke design på: Et design bestående af enkle og rene linjer kontra et design der består af detaljerigdomme og historiske referencer.

Hvilken en af de to tilgange tiltaler dig mest?

Kunstnerisk konstruktivisme

Konstruktivisme er en betegnelse, der bruges til at beskrive den del af efterkrigstidens kunstnere, som brugte deres kunst til at tydeliggøre ønsket om at lægge rædslerne fra de to verdenskrige bag sig og starte forfra.

Dette ønske kom til udtryk i en kunst, der bestod af enkle former og klare farver – som rene og rensede kunstneriske konstruktioner. En sådan non-figurativ stil fik dog først for alvor fodfæste i Danmark fra midten af 1900-tallet. Udstillingsværker som bl.a. Niels Guttormsens *Stokke* (1967) og Preben Hornungs *Brede former* (1977-78) er i udstillingen begge eksempler på en sådan stilart og hvis titler end ikke refererer til andet end de former og materialer, som værkerne helt konkret er bygget op af.

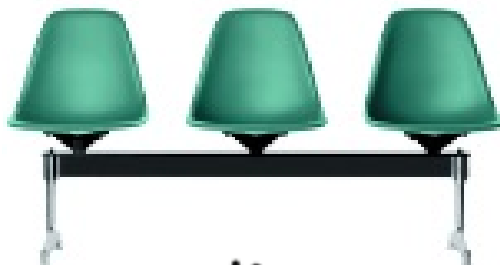
Konkret kunst i Danmark

De danske billedkunstnere Richard Mortensen, Robert Jacobsen og Ib Geertsen var alle aktive i 1940'ernes danske avantgardemiljø. I kunstnergruppen *Linien II*, som blev sammenslutningen for konkret kunst i Danmark, eksperimenterede de med kunstens formelle kvaliteter: De geometriske former og klare farver.

Herfra kan du bl.a. opleve Geertsens *Bevægelig kegleskulptur* (1989), som er et eksempel på den udvikling, hvor Geertsen gik fra at dyrke linjen, cirklen og kvadratet i maleriet til et ønske om at gøre linjen tredimensionel og derved skabe bevægelige skulpturer. Geertsens rene farver og nøje tilpassede former er hele vejen igennem valgt med henblik på at skabe glæde og påvirke mennesket i positiv retning.

Du er velkommen til at sidde i de udstillede stole, du møder rundt omkring i udstillingen.

Gå på opdagelse i museets samling af guldalderbilleder. Hvilke elementer fra perioden ville en møbelarkitekt mon understrege i et design inspireret af guldalderen?

Hvordan tænker du en sådan guldalder stol helt konkret ville tage sig ud (linjer, materialer, former)? Lav evt. skitser

Hvilke ligheder falder dig i øjnene, ved sammenstillingen af f.eks. Verner Pantons Flower Pot og maleriet, som det tog sig ud i 1960'erne?

Ib Geertsen: *Bevægelig kegleskulptur* (1989)

Tag en tur forbi en interiørbu- tik og find eksempler på de- signeres fokus på brugen af rene former farver og flader.

Oplever du eksempler, hvor et sådant fokus måske mind- sker genstandens reelle brugsværdi?

Richard Mortensens *April 1975. Ved daggry. En genfødselsfest i nærheden af Cambodia* (1975) er ligeledes skabt i en positiv ånd – her som en hyldest til frihed umiddelbart efter Vietnamkrigens afslutning. Men alene ved at iagttage den eksplo- sion af farver og dansende former, der bevæger sig i billedets eget formsprog giver os en umid- delbar fornemmelse af glæde og dynamik.

Richard Mortensen: *April 1975. Ved daggry. En genfødsels- fest i nærheden af Cambodia* (1975)

Hvordan ville du omsætte en udvalgt personlig oplevelse til et kreativt udtryk, hvis du ikke gør brug af genkend- elige figurer og tegninger, men i stedet begrænser dig til brugen af former, farver og flader?

Sæt fokus på at opleve de forskellige udstillingsrum med kroppen, så du under- vejs lægger mærke til den følelse, det enkelte rum giver dig i kroppen.

Hvor på kroppen mærkes de forskellige rum og hvorfor?

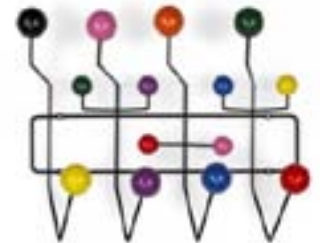
- 1) Lav hver jeres mindmap ved at skrive værkets data i en cirkel i midten af papiret
- 2) Vælg nøgleord, I synes, knytter sig til oplevelsen af værket og placer dem i hver deres cirkel. Forbind nøgle- ordene med værktitlen vha streger eller pile.

3) Byg videre på jeres mind- map med nye associationer placeret i cirkler. I skal ikke holde jer tilbage med evt. at bruge skæve / fjollede ord - måske kan de hjælpe jer vid- ere til nye associationer.

Rent, enkelt og minimalistisk

Hein Heinsen, Niels Guttormsen, Claus Jensen og Jeppe Hein er alle eksempler på kunstnere, der arbejder med en kunst, der skal fremstå ren, enkel og objektiv. De eksperimenterer hver i sær med at slette spor af værkernes tilblivelse og i sted- et skabe udtryk, der fremstår som systemer og moduler - ofte i råmaterialer af industriel karakter.

I Heinsens *Sinuskurver* (1967) kommer denne min- imalistiske tanke f.eks. til udtryk i de geometriske gentagelser af ni lilla stål forhøjninger. Hos Gut- tormsen er det rå jern omsat til en form for løs- sluppede grønne pixels, der synes at leve deres eget liv. Og i Jensens *To ens masser, linie* (1987) er to jernplader placeret i forlængelse af hinanden: den ene plade er dobbelt så lang som den an- den, der til gengæld er dobbelt så tyk som den første. Endelig præsenterer Jeppe Heins skulptur *On Trail* (2009) os for en konstruktion, der sætter geometri og balance i fokus, når han lader den skinnende metalkugle balancere fra den ende af den samlede stang til den anden.

I Juniorgalleriet kan du sætte form på en farve og give dit bidrag til en konstant vok- sende farve-og-form-mosaik.

På hvilken måde udfordrer Jeppe Heins skulptur *On Trail* vores sanser og forestilling- sevne?

Individuelle oplevelser

FORMEN FARVEN FLADEN viser blot et udpluk af de kunstnere, som gennem tiden har undersøgt virkning af former, farver og flader. Gå på jagt i museets øvrige udstillinger og find eksempler der supplerer eller kontrasterer dem, du har set på særudstillingen.

Den dansk-islandske kunstner Olafur Eliasson er kendt for at skabe monumentale installationer, der kobler kunst og naturvidenskab. Siden sin studietid har Eliasson bl.a. beskæftiget sig med farver, kontraster og efterbilleder, ligesom han vedvarende har interesseret sig for måden, hvorpå vi oplever vores omgivelser.

Olafur Eliasson: *The inverted panorama house* (2004)

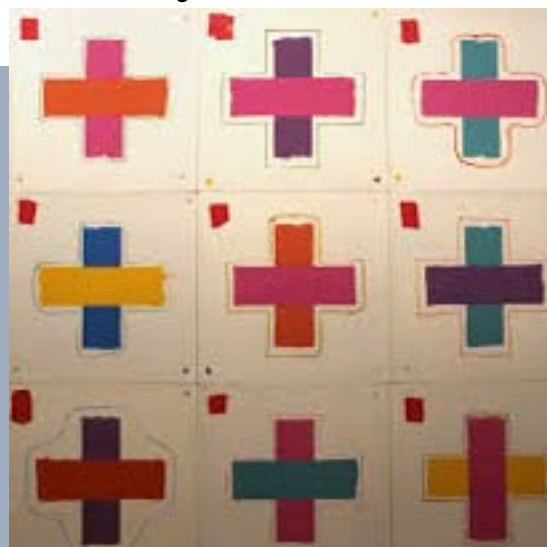
Dette kommer tydeligt til udtryk i installationen *The inverted panorama house* (2004), hvor din fysiske tilstedeværelse vil præge de roterende cirklers farve- lys- og skyggespil - og derved gøre din krop til en uundværlig del af værket.

Dewasne ville med sin totaludsmykning af Gori-fabrikken "hypnotisere" folk og give dem en unik oplevelse, som de fornemmer med kroppen. Han beskriver udsmykningen som en "anti-skulptur", frembragt af tingenes egne former. Fabrikksdirektøren beskriver kunstværket som en "farvekondibane", der træner medarbejderne i at se på kunst.

Farver til folket

For en kunstner som Paul Gernes (1925-1996) var det kunstens rolle at gøre verden mere farvestrålende og inspirerende. Kunsten skulle derfor ud til folket, og hans farvestrålende total udsmykninger af offentlige rum og institutioner tæller over hundrede fantastiske eksempler.

Paul Gernes: Variationer over det schweiziske flag (1976)

Til slut på udstillingen **FORMEN FARVEN FLADEN** ledes du i gennem et boligmiljø bestående af en række møbelementer og designikoner, som vi i moderne tider omgiver os med. Her er du velkommen til at slå dig ned og tage et hvil.

I museets Juniorværksted kan du opleve en grafisk gengivelse af den udsmykning, Jean Dewasne havde lavet til Gori fabrikken i Kolding (1979).

Men inden du bevæger dig helt ud af udstillingen, anbefaler vi, at du lægger vejen forbi den særlige formidlingsboks opstillet ved udgangen. Her opfordres du til selv at eksperimentere med former, farver, linjer og mønstre - nøjagtigt ligesom kunstnerne, der er repræsenteret på udstillingen. Gennem dine valg og dine bevægelser kan du undersøge hvordan selv små ændringer i dit skaberværk får hele udtrykket til at ændre sig – både på fladen og i rummet.

God Fornøjelse!

Paul Gernes var overbevist om, at farven kunne besidde en helbredende kraft og derfor kunne have en positiv indvirkning på hospitalspatienter. Farveorgiet skulle mindre patienterne om livet udenfor, udstråle optimisme og livslyst, få dem til at glemme deres bekymringer og gøre dem hurtigere raske. Kunsten skulle ud af museet og ud i folks hverdag.

ARTiFAKTI er udarbejdet af Formidlingsafdelingen, ARoS **Tekstudvælgelse og layout:** Anne Mette Høncke

YDERLIGERE INFORMATION

Har du spørgsmål til materialet – eller ønsker råd og vejledning om brug af udstillingen i undervisningssammenhæng, er du naturligvis velkommen til at kontakte os:

Formidlingsafdelingen på ARoS
Aros Allé 2 | DK-8000
Tlf: 87306644 eller vol@aros.dk

